

ГƏНРƏМАНЛЫГ

Бир кечə кун бундан габаг Азербайжан халгынын фəдакар вə намуслу гызлары Бəсти Багырова вə Шамама Нəсəнова иккинчи дəфə Сəсялист Əмəйн Гəнрəманы ады алдылар. Бу хəбəрдən совет адамларынын урəйи фəрəн вə гурурла долду. Бу хəбər нəлə чəмиси отуз ил бундан габаг йохсуллу вə əйтияч ичəрисиндə чапалаан ики Азербайжан гызыны учсуз-бучагсыз əлкəмиздə бир даһа шəһрəтлəндирди. Онларын ады диллəрдə, урəклəрдə долашмага башлады.

Бəсти вə Шамаманы коммунист партиясы, Сталин милли сийасəти тəрбиə əдиб бəйуtmушдур. Бу чур сур'əтл вə бəйуk прогресси сəсялист ингилабындан башга нєч бир тарихи шəрант доғура билмəз. Бу, ялныз бизим сəсялист чəмиййəтимизин ярада билдийи бир харигəдир. Коммунизм дəврү нəгигəтəн əмək гəнрəманлыгы, əмək мəһсулдарлыгы, севинчли нəят вə сəадəт дəврүдур. Ялныз коммунизмин сийасəтидə Бəсти вə Шамама кимн сəдə колхозчулар синəлəриндə ики Гызы Улдуз кəздирə билəрлəр.

1931-чи илдə Гасым Исмайлыв райондакы бир колхоз ичласы мəним адыма кəлир. Ачыг навадə, бəйуk бир чинар ағачынын алтында, Сталин йолдашын мəшһур тарихи «Мувəфғəгиййəтдən баш кичəдлəнмə» мəғалəси музакирə олунурду. Бутун Советлəр Иттифагында колхоз нəрəкəтына ени вə дүзкүн бир истиғамəт вермиш, бу нəрəкəты умумхалг нəрəкəтына чевирмиш бу мəғалə нəмынын нəзəрини өзүнə чəлб əтмиш, нəмыны нəйчəчлəндирмиш вə севиндирмишди.

Коранбоюн бəйуk багы адамла долу иди. Нəмы дəнышмаг нəвəсиндə иди. Нəмы өз фикрини ачмаг, өз севинчли сəйлəмək истəйирди. Отларын үзəриндə дүзүлмүш стул вə скамьялардан башга ердə, ағачларда, нəсарларда да отуранлар варды. Анчəг нəдəнсə бу гəдər чəмаатын арасында гəдын йох иди. Гəдынлар лəп узагда, кол-косларын арасында дəнымыш, нəинки дəнышмаға, нəттə яхынлашмаға бəлə чүрəт əлəмидилəр. Ичласын сəдри нə гəдər чағырыб, нə гəдər тə'кид əлəдисə гəдынларын габаг чəркəлəрə кəтирə билмəди. Сəдрин бу тəлəбини кəрən бир киши, узун бой, гараяғыз бир колхозчу дəди:

—А йолдаш сəдр! Ичласы сахлама, мұһүм мəсəдəдən дəнышырыг, пəмбыгдан, тəсəррүфатдан сəһбəт кəдир, бəлə шəйлəр арвад ушаг иши дəйил ки?...

Бу сəзлəрə нєч кəс ə'тираз əлəмəди. Колхоз тəсəррүфатынын əсл мəһиййəтини, əсл əһмиййəтини ялныз инди, даһи Сталинн сəдə сəзлəриндən бəшə дүшмүш колхозчулар бир-бирлəринə мачал вермəйəрək дəнышырдылар. Анчəг гəдынларын ялныз хырда бағча ишлəриндə, тəндир үстүндə, бəшик далында кəрмəйə əдəт əтликлəриндən онларын адыларыны чəкмəйə бəлə утəнырдылар.

Бу ичласда Бағчакурү кəндиндən, Бəстинин кəндиндən дə дəнышан олду. Бу дəнышан адам инди мəним адыма кəлмир. Ялныз орасыны хатырлайырам ки, Бағчакурдүн ишчи гүвəсина олан əйтиячындан чох сəһбəт кəтди. Дəнышан адам əлə нəй тəкпар əлəйирди:

—Торпаг чохдур, киши аздыр. Арвад ушагла нəйлəмək олар?

О заман ағачларын вə колларын арасындан кəрүнən рəнкбəрəнк кəлəғайылыларын ичəрисиндə бу сəзлəрə ə'тираз сəсини гəлдыран бир адам тапылмады. Чүнки бу гəдынларын əзлəри дə нəлə өз бəйуk гүвəлəринə яхшы инəнымдылар. Бəлкə Бəсти дə бу гəдынларын арасында

иди. Анчəг о, нəлə бу ичласларда иштирак əтмək, сəз сəйлəмək чəсарəтини өзүндə йисс əлəмиди.

Колхоз тəсəррүфатынын сур'əтли инкишафы илə əлəгəдər оларəг гəдынларын да бу тəсəррүфатдакы ролу йисс əдилмəйə башлады. Кет-кəдə габагчыз колхозчу гəдынларын вə хусусən Бəстинин ады чəкнлмəйə башлады. Бəсти колхозда илк стахановчулардан бири олду. Бəсти илк дəфə ики əлли пəмбыг топламаг мұмкүн олдуғуну сүбүт əтди. Бəсти торпагын əсл сəйиби олду, пəмбыг бəчəрмəйин əн мəдəни вə йүксək үсулларын мəнимсəди вə Бəсти ады нəлə о, рəсми гəнрəман ады алмашындан габаг да əн габагчыз гəдын, əн сəмəрəли дш вə фəдакарлыг рəмзи кимн зəрби-мəсəл нəлына кечди.

Бəстинин архасынчə бəйуk бир гəнрəман дəстəси єтишмəйə башлады. Бəсти санки бəйуk бир хəзинəнин ачары олду. Азербайжан гəдынлыгы өз сырларындан ени гəнрəманлар єтишдирмəйə башлады. Шамама Нəсəнова, Маня Кəримова, Сүрəйя вə гəйрилəри бу йол илə кəдərək əлкəнин, халгын ифтихары ола билдилər.

Бəсти вə Шамама кимн гəнрəманларымыз өз сəнəтлəрини йүксək мəдəниййəтлə бағдадыглары үчүн мундən-күнə инкишаф əдир вə мұвəфғəгиййəтдən-мұвəфғəгиййəтə əддымлайырлар. Колхозчу əмəйн йүксək мəдəниййəт вə йүксək шүүрла сых əлəгəдəрдыр. Мəн Ағдаш колхозларынын бириндə гəчəман бир колхозчунун Бəсти нəггында сəһбəтини динлəдим. Бу о заман иди ки, Бəсти Багырова Бакыдан Гасым Исмайлыв районуна, өз колхозларына кəтдикдə Ағдаш районундан кечмиш вə бир-ики кун орада дəнкилəрək колхозларын кəзмишди. Бəсти Багырованын бу кəлини бутун Ағдаш колхозчуларына бəйуk тə'сир бағышламышды. Нəмы колхоза, нəмы бригадəя, нəмы манга я кəтсən ялныз онун нəггында сəһбəт кəтдийини əшитмək олурду.

Гəчəман колхозчу дəйирди:

—Будутлу бир кун иди. Гызлар пəмбыг йыгырдылар. Биз дə бу пəмбыгы гурутмаг

үчүн сəрирдик. Яғиш яғачағындан гəрху-гумуз үчүн тəлəсирдик. Гызлар, кəлиплər пəмбыглары гəлəг-гəлəг йығдыгчə биз сəриб чатышдыра билмидик, əлə бу вəхт да дəдилər ки, бизим янымызə Бəсти Багырова кəлир. Ушағларын арасына бир чəхнашма дүшдү ки... Үст башыны дүзəддən ким, аяғтабыларыны кəйən ким... Гызларын исə нєч кəйиш-кəчим ядларына бəлə дүшмүрдү. Зарафəт дəйил, Бəсти кəлир, онун янында пəмбыг йығмаг нəр əдəмын иши дəйил... Бир əздən кəрдүк ки, бизим сəдрлə бир ердə шəһər гəйдəси кəйинмиш, ағбəниз, гəрағаш, гəрəкəз бир гəдын кəлир. Дəдик ени мұəллимəдир. Яхынлашанда дəдилər Бəстидир. Мə'тəл гəлдыг. Бу чур дə колхозчу олар? Нєч бу кəйимлə, бу сəлигə илə дə пəмбыг бəчəрмək олар? Бизим гызлар дəст-дəст пəлтар тикдириб сандыгда гəюрлар, онларын ялныз театрə кəдəндə, яда ки, Бакыя кəдəндə кəйирлər. Амма бу кəр нєчə кəйипиб пəмбыга кəлиб... Дəгрусу үрəйимизə хал дүшдү. Мəн дəйирдим ки, нєч олмəсə ярымчə сəат пəмбыг йығар, биз дə бахарыг, амма даһа бу пəлтарда ондан бу хəйиши əлəмək олмəз. Əлə мəн буну фикирлəширдим ки, Бəсти гызларын пəмбыг йығмагыны кəрүб дəвам əлəйə билмəди, нəмы пəмбыгынын пəмбыгы кəрəндə сүмйү чыртыламаз? Əлиндəки сумканы гəрағачын будағына асыб пəмбыга кирди, тəэччүдən нəмымызын ағызымыз ачыла гəлды. Əл дə бу чур ишлəйə билəрмиш? Нєч тəлəсмир, дарыхмыр, əлə тəрпəнир, əлə ерийир ки, əлə бил бу торпагы гарыш-гарыш тəныйыр...

Гəчə колхозчунун сəзлəрини мəн бурада ичтисарла нəгл əтдим. Чүнки о, Бəсти нəггында дəнышмагдан о гəдər зəвг алырды ки, бу нəдисəни сəатларла нəгл əлəйирди. Нəмыдан марағлысы олур ки, Бəсти бу колхозларə кəлиб кəтдикдən сəнрə пəмбыгы гəдынлар ишə чыхдыгда даһа əйинлəринə кəйнə пəлтар тəхмыр, тəя кəдир кимн бəзəнирдилər. Бəсти онларə кəстəрдик, пəмбыг сəлигə вə гəйгы севир. Нəлə инди дə бу гəдынлар өз араларында сəһ

бəт əтдикдə бир-бирлəринə ялныз Бəстини мисал кəтирлэр вə гəчəсы дə, чəваны да она нəрмəт əлəмəти оларəг, Бəсти йох, Бəсти бачы дəйирлэр.

Тəкчə Гəрякинə йох, бутун Азербайжан колхозларында Шамама Нəсəнова дə əйи нəрмəти гəзəнимышдыр. Бəсти дə, Шамама дə əсл мə'насында халг гəнрəманларыдыр.

★

Бəсти вə Шамаманы иккинчи дəфə Сəсялист Əмəйн Гəнрəманы ады алмасы совет халгынын сүлһ вə дəмократия үғрундакы мұбəризəсинин əн гызгын бир дəврүнə тəсəдүф əтмишдир. Инди бутун сүлһсəгər халгларын Стокһолм Бəйиnaməси алтында имзə əтдыглары бир заманда, Америкəнин вə Инкилəрəнин ишлэр Алмашлыс йолу илə кəдərək, өз əзəдлыгы үғрунда нурушан гəнрəман Корей халгынын башындан бомба яғдырдыглары бир заманда, совет ичсəнларынын кəстəрдиклəри əмək харигəлəри коммунизмин тəнтəнəсидир. Биз сүлһу тə'мин əдəчək, бутун дүняда əмин-аманлыг тə'мин əдəчək коммунизм чəмиййəти гуруруг. Онлар—америкəн вə инкилис империалистлəри исə ичсəнлыгы мəһв əтмək хəйлилə атом бомбалары ичəд əлəйирлэр. Биз сүлһу севирик, əмəkчилəрин гəныны ахыдан миллəтлэр мұнəрибəсинə нифрəт бəслəйирик. Онлар ялныз мұнəрибə гыздырмəснлə чырпыныр вə сүлһə нифрəт бəслəйирлэр. Трумэнлэр, ачəсонлар, чəрчиллэр вə гəйрилəри империализмин əлүм байгушлары кимн бир ағыздан гəн-гəн дəйиб чыгырдыглары бир заманда, бизим Бəсти вə Шамама кимн гəнрəман гызларымыз өз əзəд вə мəғрур дəшлəринə иккинчи дəфə дəнрəманлыг улдузу тəхырлар.

Бу чур гəнрəманлар єтишдирən бир халг єнилмəздир. Бəйуk Сталинн дүнəсилə ишылганмыш йолумуз бизи нəр кун даһа ени мұвəфғəгиййəтлəрə апарыб чыхарагдыр. Ленин—Сталин партиясынын рəһбəрлийи илə, бəйуk вə гəнрəман рус халгынын гəрдəшлыг кəмəйи илə биз минлəрлə бу чур гəнрəманлар єтишдирəчəйик.

САБИТ РӨНМАН.

Ики дəфə Сəсялист Əмəйн Гəнрəманы
БƏСТИ БАГЫРОВА.

Ики дəфə Сəсялист Əмəйн Гəнрəманы
ШАМАМА НƏСƏНОВА.